

venialium, de quibus habetur, non tamem semper sufficiat ad tollendam omnem peccatum eius correspondente, ad hoc enim requiritur major satisfactio penalis, nisi supplicatur per intensiores actus Virtutum.

28. CONCL. III. Peccata venialis extra Sacraenta, delentur in homine iusto etiam per Aversionem de eisdem conceptam. Ita Suarez loc. cit. num. 11. Maftrius diff. 21. Tholog. Moral. num. 82. Tannerus, aliquis contra Valquez, & quoddam Recentiores, in homine iusto ad deletionem peccati venialis extra Sacraenta requirentes Contractionem formalem, vel latem virtutem. Ratio autem nostrae Conclusionis est: quia peccata venialis non sunt tam gravis offensa Dei, scilicet mortalita, ergo etiam minor iustus satisfactio pro eorumdem remissione, quam pro remissione peccatorum mortalium.

29. CONCL. IV. Etiam per actus aliarum Virtutum, qui aquae placent Deo, ac veniale displicant, delentur peccata venialis hominis iusti, si actus illi virtus relinquantur in ordine ad deletionem peccati venialis, aut saltem a Deo ad talem finem appetuntur. Ita Doctor Subtilis 4. diff. 21. q. 2. s. In ista questione. Maftrius loc. cit. num. 82. & ali. Ratio defunctorum in primis ex illa Salvatoris promissione, Luca cap. 6. Dimittite, & dimiscentur. Et similis promissio eorum de aliarum actibus Virtutum ac praefertim Misericordie, passim habetur in scriptura sacra. Accedit Concilium Tred. Iu. cit. ubi ait, peccata venialis multas alias remedias expiri posse.

30. CONCL. V. Peccata venialis remittuntur ex opere operato per omnia Sacramentalia nova legis cum debita diligenter sufficiunt, dummodo ad ea nullus formalis, vel virtutis viagae affectus. Ita Maftrius ibidem n. 82. cum communis SS. Patrum, & Doctorum. Ratio est: quia omnia Sacramenta novae Legis sunt instituta a Christo Domino ad sanctificandas animas nostras ex opere operato, seu ex virtute Domini Passionis, atque confundendas digne superuentibus remissionem peccatorum.

31. CONCL. VI. Sacramentalia vero, qualia sunt Alferius Aquae benedicta, Mandatio panis benedicti, &c. non habent vim remittendi venialis ex se atque immediate, sed venote solum & mediate, quantum prouerat fidem, & preces, atque suffragia Ecclesie, que in benedictione Aquae benedicta, & humumodi, orat, ut res illa

benedicta conferant ad salutem mentis & corporis devote recipientium, impetrant nobis a Deo auxilia gratia præventionis atque excitantis nos ad eliciendos actus bonos Pœnitentiae, vel aliarum virtutum, per le sufficientes ad remissionem peccatorum venialium; simaque, quia euimodo Sacramentalia proper Ecclesiæ preces juvante ad impetranda nobis alia Dei beneficia, v. g. dæmonis compressionem, præfervationem a peccandi periculis, & corporis sanitatem. Ita Doctor Subtilis 4. diff. 21. q. 2. D. Thomas, & communior Theologorum, contra Azorium part. 1. Infir. Mor. lib. 4. cap. 11. q. 4. & quoddam illos. Ratio quod primam partem est: quia hujusmodi Sacramentalia non habent talen virtutem remittendi venialis ex infinitatione Christi, utpote de qua nullibi confit, scilicet de virtute Sacramentorum; Ecclesia vero ex se hanc virtutem eidem dare nequit.

32. Secunda vero pars, quod Sacramentalia salem remote (modo Conclusio explicata) remittunt venialis, probatur ex eo quia Deus non finit Ecclesiæ preces omnino esse irritas, & inanies. Quamvis interim negari non possit, hunc effectum remissiois peccatorum venialis non esse omnino infallibilem, & hoc præceptu proper exiguum fidem, ac devotionem recipiens, aut eius indispicitionem: aliquin certe alperio Aquæ benedictæ dormienti facta, conserret ipsi effectum remissiois peccatorum venialium, quod nemo dicet. Sed occasio hujus,

33. Quæres, quid sint Sacramentalia? Res Sacramentalia nihil aliud sunt, quam res lacra, seu actions aut remedia quædam ab Ecclesia instituta, quibus soleretur attribui effectus remissiois peccatorum venialium, modo proxime declarato. Communitas autem hujusmodi Sacramentalia enumerantur sex, ad quæ catena reducuntur, & continentur sequenti versiculo,

Orans, iunctus, edens, Confessus, datus, & benedicens.

34. Per ly Orans, denotatur quotidiana Oratio Fidelium, ac praefertim Pater noster, & quo dicitur e. De quotidiani; De pacie, & diff. 3. De quotidiani, breviariis, levibusque peccatis, sine quibus hoc usus non ducitur, quotidiana oratio fidem satisfaciens; coram eis enim altero, Pater noster, qui es in celis, &c. Dele omnino hoc oratio minima & quotidiana peccata. Huc reducuntur Tuncio peccoris.

35. Per ly Timians, significatur alferius Aquæ

Aqua benedicta, de qua e. Aquam de Confer. diff. 3. sic legitur: nam si cuius vitula sanguine alferius populum sanctificabat, & mundabat, multo magis aqua sale alferia, divinitus quæ preciosa sacra populum sanctificat, atque mundat. Huc reducuntur Unctio ceremonialis in Regem, & similes Unctiones: item impositio Cineris benedicti.

36. Per ly Edens, intelligent aliqui dignam Sacrofæciam Eucharistia, immo cuiuslibet Sacramenti incepionem. Venit horum non tam videtur specie ad Sacramentalia, quam ad ipsa Sacramenta: & hinc alii per ly Edens, intelligent devotam manducationem Panis benedicti, & hujusmodi.

37. Per ly Confessio, communiter intelligent Confessio generalis, que in huic finibus ab Ecclesia est instituta, ut dicatur in prin-

cipio Missæ, atque sub Prima, & Completorio.

38. Perly Dans, denotatur elargitio Eleemosynæ, juxta illud Tob. 4. Eleemosyna ab omni peccato liberat. Daniel. c. 4. Recemorata eleemosyna redime, & alibi. Huc reducuntur alia Opera Misericordie, tum corporalia, tum spiritalia.

39. Tandem per ly Benedicte, designatur Benedictio Episcopi, vel Abbatis conferenti, alios benedicens: prout explicat Bonacensis tom. 1. diff. 5. quæst. 6. sec. 2. punct. 2. citans plures alios, & tener Gloria in Proemio Sicut Decretalium, V. Benedicitionem, ubi inquit: Per benedictionem Prelati devote suscipiant venialis remittuntur: atque ad hoc allegat e. Diffusum est, &c. Molardianum &c. Intra 1. q. 1. quamvis non adeo clare id habeant.

DISTINCTIO III.

De Septem Peccatis Capitalibus.

QUESTIO I.

De Superbia, & variis eam concernentibus.

SUMMARIUM.

1. Peccata capitalia sunt septem, & eis utriusque appetitus?
2. Superbia, quid?
3. Superbia si sit consummata, est peccatum mortale.
4. Secus, p. si imperfeta.
5. Plures sunt filii Superbia, quæ?
6. Vana gloria, quid?
7. Ex quale peccatum?
8. Presumptio quid, & quale peccatum?
9. Ambitus, quid, & quale peccatum?
10. Superbia, eis dicatur viuum caput?
11. Quacum sunt remedia contra Superbiam?

1. Supponitur cum D. Gregorio l. 31. Mor. cap. 5. & communis Doctorum, septem esse Peccata Capitalia: quæ sunt, Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Ira, Gula, & Acedia. Et haec dicuntur Capitalia, quoniam ab his alia peccata oriuntur, & instar capitis, quod infinitum in membra, ipsa infinitum in alia peccata, ut inquit D. Gregorius l. 14. de Civitate Dei, cap. 3. ait: Quid est superbia, nisi peruersa celstitudinis appetitus? Nec oblitus, quod idem S. Augustinus l. 1. cap. 13. afferat, quod sibi placens immoderata sit superbus. Nam hoc recte a Doctore nostro ibidem explicatur de superbia large dicta (quam alio nomine Philautiam vocant) cum superbia proprie accepta involvat relationem excellentius super alios, ut dictum.

2. CONCL. II. Superbia est peccatum mortale, si sit consummata & perfecta; id est, si quis ita excelle appetat, ut Deo, Su-

perbi Capitalibus vitis frequentius cetera peccata oriuntur, secundum rationem cause finalis, licet nonnulla ex aliis causis interduci oriuntur. Et quia Superbia vitiorum omnium mater est, ac regina (in ista enim initium sumptus omnis perdicio, Tob. 4.) de ea merito ante alia Peccata capitalia tractatur.

3. CONCL. I. Superbia est appetitus inordinatus proprii excellitius super alios. Maftrius diff. 15. Theol. Mor. n. 17. Dicitur excellit super alios. Nam Superbia propriæ dicta involvit affectum immoderatum excellitiae suæ relata ad alios, quibus aliquis præferebitur, aut antecellere: prout defumtor ex ipso nomine superbia: etenim superbia sic dictura super, & ire, quia nempe superbus super alios, & super iuam meninram ire vult. In quo fenu D. Augustinus l. 14. de Civitate Dei, cap. 3. ait: Quid est superbia, nisi peruersa celstitudinis appetitus? Nec oblitus, quod idem S. Augustinus l. 1. cap. 13. afferat, quod sibi placens immoderata sit superbus. Nam hoc recte a Doctore nostro ibidem explicatur de superbia large dicta (quam alio nomine Philautiam vocant) cum superbia proprie accepta involvat relationem excellentius super alios, ut dictum.

3. CONCL. II. Superbia est peccatum mortale, si sit consummata & perfecta; id est, si quis ita excelle appetat, ut Deo, Su-

perioribus, corumque legibus subjici nolit. Ita certa, & communis Doctorum. Quinmo ejusmodi superbia consummata, est peccatorum omnium gravissimum: talique preceps datur in diabolo, ac peccatis hominibus; estque radix omnium peccatorum, prout declarabitur n. 10.

4. Dicitur notariter, si se consummata & perfecta. Siquidem imperfecta tantum superbia, qua quis non renuntiis subiecti, quibus debet, in suo duxat affectu se magnificat, est tantum veniale peccatum, ut docent passim Doctores: quia sine fine Dei, & aliorum despectu, esse plus justo effere, non est adeo gravis inordinatio. Et quamvis superbia ex genere suo sit peccatum mortale, nihilominus aliqui motus ipsius propter imperfectiorem actus, aut alias circumstantias, possunt esse veniales: fore tamen gravis inordinatio, adeoque peccatum mortale, si fecerit sumnotabilis aliorum contemptu, vel cum complacentia in aliorum abiectione.

5. CONCL. II. Et si plures solant assignari filii superbiae, ut Inobedientia, Jacantia, Hypocrisia, Contentio, Pertinacia, Discordia, Curiositas, tres tamen sunt preceps, videlicet Vana gloria, Prudensio & Ambitio: quae ideo dicuntur Filii superbiae, quatenus ab ea originantur. Matrius diff. 15. Theol. Moral. num. 138. cum aliis.

6. CONCL. III. Vana gloria, quae est una ex preceps Filibus superbiae, est inordinatus appetitus dignitatis, & honoris debiti: ut si ambias Beneficia, vel Officium, quo es indignus. Est per se peccatum veniale: est autem mortale vel ratione materiali, ex qua honor inordinate pertinet: vel ratione medi mortalis, per quod honor quadratur: vel ratione gravis danni, quod proximo inferatur. Quod si vero moderate honor appetatur ob honestum finem, nullum erit peccatum, sed actus Magnanimitatis.

10. Quares, cur Superbia dicatur esse vi-
tium Capitalis? Resp. id intelligendum esse
potissimum de superbia completa, que omni-
nem humilitatem & subjectionem excludit:
at cum quis in tantum se exaltat, ut non
legi Divinae, ac legitimorum Superiorum,
esse subiectus. Hoc autem non tan-
cum est vitium Capitalis, sed etiam regna &
mater omnium vitiorum, iuxta D. Gregori-
um lib. 31. Moral. c. 31, idque cum proper
universalem eius influentiam, quam habet
in omnia vita: cum quia ex eo, quod quis
renuat esse subiectus legi Divinae, ac legitimorum Superiorum, aperitur porta latifima omnibus peccatis, legunque transgres-
sionibus. Hinc Ecclesiastici 10. dicitur: In-
stiam omnis peccati est superbia: qui tenuerit
illam, adimplerit monedula, & subver-
sus est in finem.

7. Porro vana gloria est peccatum per se, seu ex genere suo tantum veniale, ut docet D. Thomas 2.2. q. 132. art. 2. eo quod hoo vi-
tium ex genere suo, & secundum se specta-
rum, nec Deo, nec proximo, gravem in-
ferat injuriam. Hinc concionari v. g. vel
alias actiones sacras facere ob vanam glorianam
est tantum veniale peccatum. Quo tamen
non obstante, vana gloria sepe fit peccatum
mortale per accidens: idque vel ratione ma-
teriae, si nimis gloriose fit de re mortali-
ter mala; qua approbat operis pravie,
eadem cum illo speciem habet: vel ratione
notabilis damni proximo illata; ut si quis
prorumpat in gravem euidem contumeliam,
qualis fuit jactantia Pharisei, Licea 18. di-
cens, Non sum fons carnis hominum; rapro-

res, iniqui, adulteri: velut etiam hic publi-
came, aut huiusmodi.

8. CONCL. IV. Presumpcio est appetitus aggreendi aliquid supra vires: cum enim homo vult dicere, vel facere aliquid supra id, quod potest, dicitur Presumpcio. Est autem praehipsumto communiter, ac ex gene-
re suo, peccatum veniale: fit autem per acci-
dens mortale, si gravis injurya Deo, aut
damnum proximo inferatur: v.g. si quis praefun-
ditur jurisdictionem Ecclesiasticaem, po-
testatem Ordinis facti, officium Medicis, Ad-
vocatis, Confessarii, &c. hoc debet peritia
suscipere; aut si quis aliquid presumit cum
periculo probabili gravis danni proprii cor-
poralis, vel spiritualis incurriendi, abique
julta causa.

9. CONCL. V. Ambitio, que est una ex
principiis Filiorum superbiae, est inordinatus
appetitus dignitatis, & honoris debiti: ut si ambias Beneficia, vel Officium,
quo es indignus. Est per se peccatum ve-
niale: est autem mortale vel ratione materiali,
ex qua honor inordinate pertinet: vel
ratione medi mortalis, per quod honor qua-
dratur: vel ratione gravis danni, quod proximo
inferatur. Quod si vero moderate honor appet-
atur ob honestum finem, nullum erit peccatum,
sed actus Magnanimitatis.

10. Quares, cur Superbia dicatur esse vi-
tium Capitalis? Resp. id intelligendum esse
potissimum de superbia completa, que omni-
nem humilitatem & subjectionem excludit:
at cum quis in tantum se exaltat, ut non
legi Divinae, ac legitimorum Superiorum,
esse subiectus. Hoc autem non tan-
cum est vitium Capitalis, sed etiam regna &
mater omnium vitiorum, iuxta D. Gregori-
um lib. 31. Moral. c. 31, idque cum proper
universalem eius influentiam, quam habet
in omnia vita: cum quia ex eo, quod quis
renuat esse subiectus legi Divinae, ac legitimorum Superiorum, aperitur porta latifima omnibus peccatis, legunque transgres-
sionibus. Hinc Ecclesiastici 10. dicitur: In-
stiam omnis peccati est superbia: qui tenuerit
illam, adimplerit monedula, & subver-
sus est in finem.

11. Quares ulterius, quanam sint reme-
dia contra Superbiam? Resp. cum communis
Doctorum, eadem esse remedia superbiae,
qua Humilitatis adjumenta, de quibus suse
Libri Affecti. Tria tamen precipe sunt
remedia contra superbiam a Doctore Ange-
lico 2.2. q. 162. art. 6. ad 1. assignata, ad
que cetera reduci possunt. Primum est
con-

confidatio proprie infirmitatis: juxta il-
lud Ecclesiastici 10. Quid superbie terra & ci-
nit Secundum, est confidatio magnitudi-
nis Divine, secundum illud Job 15.

Quid ramer contra Diuum spiritus tuus? Ter-
tium, est confidatio imperfectionis pro-
prietatis bonorum, de quibus homo super-
bit; juxta illud Iffia 40. Omnis caro fuscum
& omnis gloria ejus quasi flos agri. Et Iffia
64. Quasi pannus mensurata universa justitia
nostra.

QUESTIO II.

De Avaritia, & Filiabus ejus.

SUMMARIUM.

12. Avaritia, quid?

13. Avaritia, quale sit peccatum?

14. Iffia rectissime numeratur inter Peccata ca-
pitalia, cur?

15. Filia Avaritiae sunt septem, nempe,

Obliteratione cordis, Inquietudo monitis.

16. Violentia, Fallacia, Perjurium.

Eraus, & Prodigio.

12. CONCL. I. Avaritia est immodera-
tus appetitus habendi pecunias, &
five possessiones. Ita in re communis. Di-
citur, immoderatus appetitus: nam si pote sit
ordinatus, qualis fuit in Abraham, Jacob,
& multis aliis, pecunias & possessiones co-
pias ob debitum finem habentibus, peccatum
non erit: juxta illud P.alm. 61. Divisa
si effundit, nolite cor apponere. Et additur,
habendi pecunias, five possessiones: quia circa
has, tanquam objectum suum, versatur Avari-
tia. Quod si vero sit fermo de immoderata
cupiditate habendi voluntates, mundanam
excellentiam, aut aliud ejusmodi bonum
creatum: non erit proprie Avaritia, & prout
habet specifica virtus.

13. CONCL. II. Avaritia, prout adver-
satur Iustitiae, est ex genere suo peccatum
mortale: quamvis per accidens possit fieri
veniale propter imperfectionem actus, aut
levitatem materie, sicut de furo dicto solet.
Prout vero Avaritia opponitur liberalitati,
est peccatum ex genere suo veniale: nisi in
tantum crearet amor divitiarum, ut praefe-
ratur Chariati Dei, aut proximi, volens
potius transfigredi preceptum sub mortali
obligans, quam largiri suas pecunias, dan-
do v.g. elemosynam pauperi in extrema ne-

cessitate constituto. Ita D. Thomas 2.4.7.1.18.
art. 4. & alii passim.

14. CONCL. III. Avaritia rectissime nu-
meratur inter Vitia Capitalia. Ratio est:

quia ex Avaritia, velut ex fonte & radice,
multa alia peccata oriuntur, prout patet ex
septem Filiabus ejus monstrandis. Hinc

1. Timoth. 6. dicitur: Qui volumen dicitur fieri,
incident in tentacionem, & in laqueum diabol-
i, & desideria multa inutilia, & nociva, que
mergent homines in invenitum, & perditum.

Ratio enim omnium malorum est cupiditas. Sic
etiam Ecclesiastici 10. dicitur. Nihil est ini-
guis, quam amare pecuniam: hic enim &
animam suam venale habet. Unde ad Co-
leg. 3. Avaricia appellatur Simulacrum ser-
vius, qualia passim habentur in Scriptura

ficta.

15. CONCL. IV. Filii Avaritiae sunt se-
ptem, ac recte recententur a Div. Gregorio
cit. lib. 31. Moral. cap. 31, dum ait: de avari-
zia prodito, fratre, fallacia, perjurio, in-
quietudo, violentia, & contra misericordiam
obdurationes cordis oriuntur. Ratio est: quia
Avaritia excedit in duabus, videlicet in re-
tinendo, & in acquirendo. Ut excedit in re-
tinendo, parit Obdurationem cordis, claudens
vefira sua ad preces pauperis. Ut vero ex-
cedit in acquirendo, sic in affectu parit inquiet-
udem mentis, seu supervacuas curas, queis
avarus, semper in craftum sollicitus, fu-
perfice agitat: nam ut dicit Ecclesiastes
cap. 5. Avarus non impletur pecunia.

16. Porro in effectu inducit Avaritia ad alias
quinque Filias. Nam interdum impellit, ut
vix proximo quis inferatur, aliena rapiendo;

uti faciunt fures & raptiores: & sic committit
Violentia.

Interdum inducit ad com-
mittendum dolum, ut faciat contractibus illi-
citos, vel licet male exercit. Qui dolus si

committatur similes verbis, erit Fallacia;

si additum fuerit juramentum, erit Perju-
rium.

At si dolus committatur in opere,

vel id fieri circa rem aliquam, & erit Frenus;

vel contra personam, & dicetur Prodigio.

Et sic in omnibus sunt septem Filiae Avari-
tiae.

QUÆSTIO III.

De Luxuria, & Filialibus ejus.

SUMMARIUM.

17. *Luxuria, quid, & quale peccatum?**Eius species, quæ?*

(a) Tract. 9. Dist. 4. per totum.

18. *Luxuria recte numeratur inter vitia capitalia.*19. *Eius filia sunt octo, nimurum;*20. *Cacitas mentis,*21. *Præcipitatio,*22. *Inconfidantia,*23. *Inconstititia,*24. *Amor sui, & Odium Dei,*25. *Affectus præfensii faculi, &*26. *Horror futuri faculi,*17. CONCL. I. *Luxuria est inordinatus appetitus, vel ulius veneretur. Ita communis. Ethoc peccatum est ex genere suo mortale; ac inter vitia Intemperantiae vel maxime expreprobabile. Ejus septem species recte numerantur, videlicet Fornicatio, Adulterio, Incestus, Stuprum, Rapto, Sacrilegium, & Vitium contra naturam; quamvis nonnulli omittant unam, videlicet Sacrilegium. Veram de Luxuria, ejus speciebus, alibi. (a)*18. CONCL. II. *Luxuria recte commutatur inter septem Vitia Capitalia. Ratio est: quia multa alia ex illa oriuntur, tum propter vehementiam delectationis venire, tum propter conmunitatitudinem hujusmodi concupiscentiae; unde ex ejus appetitu procedit homo ad multa vita perpetranda, prout nimium quantum probat nullra exceptio.*19. CONCL. III. *Filia Luxurie post S. Gregorium cit. lib. 31. Moral. cap. 3. & communem Doctorum, convenienter numerantur octo; nempe Cacitas mentis, Præcipitatio, Inconfidantia, Inconstititia, Amor sui, Odium Dei, Affectus præfensii faculi, & Horror futuri faculi. Hujus priores quarum se tenetex parte intellectus, ejusque vires atque operationes valde desordinent; alia quarum se habent ex parte voluntatis, ipsiusque deordinant operations.*20. *Cacitas mentis, quæ est prima Luxurie Filia, facit, quod luxuriosus non apprehendat bonum & malum, ut suus. Hinc Danielis cap. 13. de tali dicitur: species deceptio-**te, & concupiscentia subvertit cor tuum. Videmus proinde, tales homines bona sua cum Filio Prodigo, de quo Lucas cap. 15. diligenter luxuriose, & honorem parvi pendere, ac multa alia sibi inconvenientia facere. Et hoc exprimitur: Pictores pingendo subinde Libidinem in forma pueri, velatos oculos habentis.**21. Præcipitatio impedit secundum intellectus seu rationis, qui est confiditum de his, que agenda sunt propter finem. Nam qui caco amore agitantur, abesse confitio præcipitator operantur, fibique de rebus agendis confondere nequeunt, ut eas dirigitur ad debitum finem: & hinc saepe in varia mala labuntur, proper confitit defectum.**22. Inconfidantia est tercua Luxuria Filia, quia per Luxuriam impeditur, ac deordinatur rectum rationis iudicium de agentibus: qui enim hac macie inveniuntur, inconfidantur, que proprium statum & personam dederint. Hinc Danielis cap. 13. legitur de Seribus luxuriosis: Exorterunt seruum suum, & declinaverunt seruos eum, ut non videant eum, neque recordarentur perditionem suorum.**23. Inconstititia facit, quod quis ex affectu volupsum veneretur a suis propofitis facile deficiat. Nam homo ex impetu concupiscentiae impeditur, ne exequatur id, quod recta ratio facilius esse dictavit; unde in omnibus suis decretis inconstans appareat: est quod hujusmodi peccator, difficultis curatio.**24. Amor sui, ac vicissim Odium Dei, dicuntur Filia Luxurie, co quod luxuriosus homo per voluptates seripha faciat finem suarum actionum, non Deum; immo lacrimosus a rebus Divinis abhorret, atque ab ipso Deo, tanquam peccatorum vindice. Unde patet, haec duo deordinare voluntatem, eisque actum, quod appetit finem, ne scilicet debitum finem ultimum, qui est solus Deus, prosequatur.**25. Affectus præfensii faculi, & vicissim Horror futuri faculi, sunt etiam Filiae Luxurie: amor enim voluptatum carnalium ita animum luxuriosi affect, ut subinde etiam Beatiudinem externe paratus fore remunera, si præfensus frui jugiter permetteretur. Et hinc oritur**26. Horror futuri faculi: Quia luxuriosus, dum nimis carnalibus delectacionibus dentur, contemnit & fastidit spirituales: & quia nimis detinet & perseverant in delectacionibus carnalibus hinc animum capti-*

Quæst. IV. De Invidia, ejusque Filialibus.

vavit, illinc vero contemplatio gravitas peccati cum terrore inferni cor affligit; mox sequitur Horror futuri faculi, in tantum, quod homo quandoque prolabatur in desperationem. Ecce in quo laquos incidunt qui in hoc turpissimo vitio habituauerunt.

QUÆSTIO IV.

De Invidia, ejusque Filialibus.

SUMMARIUM.

27. *Invidia, quid?**Invidia proprie, quid?*28. *Corollaria.*29. *Invidia, quale peccatum?*30. *Invidia recte consumatur inter vitia capitalia.*31. *Eius filia sunt quinque, nimurum:*
*Sularratio, Detracatio, Exultatio in adversis proximi, & Afflictio in prosperis ejus, & Odium.*27. CONCL. I. *Invidia est tristitia de bono proximi, prout proprium malum estimatur, & diminutum proprii boni, seu proprie gloriae ac excellente. Hoc enim vitium est præcipue de bonis, in quibus est gloria & honor; et quæcum illas tantum, quibus homo vult se exquare, vel præferri, non autem respectu multum distat: cum nullus plebejus, v.g. homo, nisi infans, studeat se exquare, vel præferre in gloria Regi, aut alteri multum excellerent. Porro per Invidiam volumus, & desideramus, alium caret tali bono, quia per illud non excusat. Unde propriæ invidiæ dicitur, qui trifatur de bona alterius, putans inde propriam excellentiam diminuit.**28. Infurter proinde, quod trifari de bono alterius, non quia ipse tale bonum habet, sed quia nos tale bonum non habemus, non specie ad peccatum Invidie: nam haec tristitia propriæ est zelus, & amaritudo: & si fit de bonis honestis, est laudabilis, iuxta illud 1. Corinth. 12. *Emulamini charismata meliora.* Infurter alterius, si quis trifatur de bono alterius, in quantum imminet sibi exinde periculum cuiuspiam nocimenti (ut puta si quis trifatur de exaltatione sui iniuncti, timens, ne ab ipso postea laceratur) quod talis trifitia non fit invidia, sed magis effectus timoris: ut notat D. Thomas 2.2. q.30. a.1. & sequuntur alii.**29. CONCL. II. Invidia est peccatum mortale ex genere iuu, contrarium Charitati; quia Charitas gaudet de bono proximi: Invidia vero trifatur de bono proximi. Potest nihilominus Invidia fieri peccatum veniale, tum ob imperfectionem contentus, & non plenam advertentiam: tum ob materie levitatem, ut pueris contingere conuenit, qui de levibus aliorum puerorum bonis trifuram capere solent.**30. CONCL. III. Invidia peccatum recte inter vitia Capitalia numeratur a S. Gregorio sep. cit. lib. 31. Moral. c. 31. & communis Theologorum. Siquidem ex ipsa Invidia, tanquam ex capite, multa alia peccata origine dicuntur, ut patet ex quinque Filialibus eus mox enarrandis: ac merito tum a sacra Scriptura, tum a SS. Patribus gravissime perstringitur.**31. CONCL. IV. Filie Invidie recte a S. Gregorio l.c. assignantur quinque: quae sunt, Odium, Sularratio, Detracatio, Exultatio in adversis proximi, & Afflictio in prosperis ejus. Invidia namque, dum de bono proximi trifatur, putans, inde suam excellentiam diminuit, ob hanc trifitiam tollendam moveatur ad desiderandum, quod proximus illo bono caret: unde incipit suo conatu gloriam alterius diminuere; idque vel occulere, & tunc sequitur Sularratio, vel manifeste, & tunc sequitur Detracatio. Quod si consequatur suam intentionem, gaudet de illius adveritate: si vero non potest, affligitur de ipsius prosperitate: & si haec trifitia duret, postea generat Odium. De hoc peccato dicitur sup.c. Invidia diabolus intravit in orbem terrarum.*

QUÆSTIO V.

De Ira, & Filialibus ejus.

SUMMARIUM.

32. *Ira, quid est bona, si modum non excedat;*
*Et Sularritum rationis.*33. *Ira inordinata, quale peccatum?*34. *Filia ira sunt sex, nemo:*35. *Indignatio.*36. *Tumor mentis.*37. *Clamor.*38. *Contumelia.*

(b) Tr. 9. dist. 6. q. 2. per totum.

39. *Blasphemia.*

(c) Tr. 5. dist. 3. q. 5. per totum.

40. *Rixa,*

32. CONC.

CONCL. I. *Ira*, prout est unum ex peccatis Capitalibus, est inordinatus appetitus vindictae. Dicitur, *inordinatus*: nam si ordinatus appetitur vindicta, non est peccatum. Quintimo *Ira*, si preferunt ratione modum non excedat, bona est; & habet in homine eum locum, quem miles in Republica: nec immerito dicitur. *Sæcillitatem rationis*, de qua intelligentibus illud Pſal. 4. *Injunctio*, & *nolite peccare*. Sic sit, si vindicta appetatur debito modo, punita exigente Jufitrix per ministros Jufitrix. Similiter peccatum non est, si Superioris debito cum moderamine iracundum culpis Subditorum, eosque puniunt.

32. Quod si *Ira* modum a ratione preferunt non servet, adeoque sit inordinata, jam erit peccatum. Et quidem, si *Ira* modum a ratione praescriptum excedat ex parte objecti, expedita felicitate injuncta vindictam, v.g. ob caulum non legitimam, aut majorem vindictam quam oportet, vel absque debita autoritate Superioris excendat, est ex genere suo peccatum mortale; quamvis per accidens ob imperfectionem actus, vel levitatem vindicta appetit, post fieri veniale. Et de tali *Ira*, praesertim tendente ad vindictam mortis, intelligitur illud Salvatoris, Matth. 5. *Omnis*, qui *iracutus frari suo*, *renuit iudicio*. Si vero *Ira* non servet praescriptum a ratione modum dumtaxat ex parte ipsius motus, tunc erit ex genere suo peccatum-veniale; quamvis per accidens possit fieri mortale, ut puta ratione affectus adjungit, quo quis paratus existit aliquid facere, quod est peccatum mortale.

33. CONCL. II. *Filiae Irae* communica Doctores cum cit. D. Gregorio lib. 31. *Mor.* c. 31. *lex affiguntur*, que sunt, In dignatio, Tumortum, Clamor, Contumelia, Blasphemia, Rixæ.

34. *Indignatio* est inordinatus affectus ex eo, quod quis reputat, se indignare ab alio tractari. Eit communiter veniale peccatum s. mo si ex iusto rationis iudicio procedat, nullum est. Posset tamen esse mortale, si crederet uideat ad deliberatum odium, vel contemptum personæ gravem.

35. *Tumortum* est, quois mōro ex cogitat diversas vias vindictæ, siue cogitationibus animum tumefacit. *Si ex peccatum*, judicandum est ex qualitate vindictæ, quo ex cogitatiorum accidente sufficien-
tia delibera-
tionis.

36. *Clamor* est, cum irritatus excollit vocem multa inordinate & confusa effusione. Eit

communiter peccatum veniale, nisi aliud addatur, ut puta blasphemia, vel contumelia, aut hujusmodi.

37. *Contumelia* est dictum, vel factum in iuriorum, quo quis proximo precenti palam aliquod malum obicit, aut ejus honorem & exaltationem palam violat. Eit ex genere suo peccatum mortale, nisi levitas materie, aut imperfectio actus excusat; de qua amplius alihi. (b)

38. *Blasphemia* sit, cum jaētamus convita in Deum, aut Santos: estque peccatum mortale, nisi inadvertentia, aut indelebitatio excusat. De hac etiam ex professo alihi. (c)

39. *Rixa* tandem, si modum graviter non excedant, uiri & leviculae pugnae, veniales sunt: fecis, si progradientur ad fæctiones, vulnera, cedes.

Q U A E S T I O N E VI.

De *Gula*, & *Filiabus* ejus.

S U M M A R I U M .

41. *Gula*, quid?

Committitur quinque modis.

42. *Gula* ut sic dividitur in *commissationem*, & *Ebrietatem*.

43. *Est* de se, ac ex genere suo, *peccatum veniale*.

44. *Nihilominus* per accidens *est mortale* in *pluribus casibus*.

(f) Diff. 2. num. 21.

45. *Ebrietas*, quid?

Differencia inter *dormientem*, & *ebrium*.

47. *Ebrietas plena* ex genere suo *peccatum mortale*.

48. *Signa plena ebrietatis*, que?

49. *Quando conatur ebrietas voluntaria*, sic que *peccatum mortale*?

50. *Intebriare* se causa recuperanda sanitatis, vel triuia vita, non est *peccatum*.

51. *Comedentes*, & *bibentes* ob *solam voluptatem*, an *peccatum*?

52. *Gula* est *peccatum capitale*, cuius quinque

scar filia, nimirum

53. *Ebrietudo mentis*.

54. *Immoderata luxuria*.

55. *Malitiosum*.

56. *Scurrilitas*, & *quomodo* hac differat *a stupratorio*,

Et Martiogno?

57. *Et Spurcitia*, seu *Impundicitia*.

41. CON-

41. *CONCL. Gula* est inordinatus appetitus cibi, & potus. Ita in re communis. Sive, ut aliqui loquuntur, *Gula* est vitium appetitione, & in cibi, & potus, debitum modum excedens, delectationis gratia. Hoc autem fieri potest quinque modis, sequenti verificulo comprehensis.

Præpotere, *laute*, *nimirum*, *ardente*, *studiose*. *Præpotere* edit quis, quando tempore jejuniu ante horam comedendi fit comedere. *Laute*, quando quis cibos nimis exquisitos, ac delicatos, vult comedere. *Nimirum*, quando plus iusto comeditur. *Ardente*, si voraciter quis comedat. *Studiose*, dum quis querit cibos nimis accurate preparatos.

42. CONCL. II. *Gula* opponitur virtuti *Temperantia*, & *Sobrietatis*; arre que sic dividitur in *Commissationem* & *Ebrietatem*, tanquam in duas species, quarum illa in inordinato appetitu seu excessu ciborum, hec vero in excessu potus committitur. De his dicitur ad Galat. 5. *Manifesta sunt autem opera carnis*; que sunt *fornicatio*, &c. *Ebrietatis*, *commissationes*, & *biu similia*, que *prædicto* *robis*, *sicut predixi*: *quoniam*, *qui talia agunt*, *regnum Dei non consequentur*.

43. CONCL. III. Tametsi vitium *Gulae* inter Peccata Capitalia recte numeratur, eo quod plurimum aliorum origo esse soleat; nihilominus per loquendum, aque ex genere suo, ea est peccatum veniale. Ita Sylvester V. *Gula n. 2.* allegans mentem D. Thomas pluribus in locis. *Malitius* diff. 15. *Th. Mor.* n. 146. *Reginaldus* lib. 15. n. 66. & alii. Ratio est: quia *Gula* prædictæ sumpta, & scelus malius contra alias Virtutes pugnantibus, non repugnat graviter. *Charitati Dei*, vel proximi. Unde si quis edat ante tempus, si nimis exquisita, si plus iusto, si nimis voraciter ad modum canum, vel nimis exquisite preparata (qui sunt quinque modi peccandi vitio *Gulae*) per se loquendum possit mortaliter.

44. *Nihilominus* per accidens, & ob adjunctam malitiam alias Virtutibus repugnantem, variis modis *Gula* fit peccatum mortale, atque juxta allegamat sententiam D. Apolloti ad Galat. 4, inducit amissionem virtutum. Idque in primis accedit ratione perversæ voluntatis, quando felicit in tali delectatione *Gula* constituitur finis ultimus, juxta quod de similibus legitur ad Philip. 3. *Quoniam Deus venter est*: hac enim ratione generaliter ex peccato veniali fieri per accidens mortale, jam supra (f) dictum est. Sic sit, quando homo adeo inheret delectatio-

nibus ciborum & potus, ut ob eas paratus sit legem Dei graviter violare: puta, si quis ob id furetur, vel contractus faciat iniquos; si violet jejuna Ecclesiæ diebus prohibitus velcendo carnis, vel lapsus comedendo: si non solvat creditoribus, ut opprire victaret, ac hujusmodi. Deinde *Gula* fit mortale peccatum ratione gravis vocumenti, si id homo corpori suo advertenter adserit. Idem accidere potest in aliis similibus casibus, ac præterim Ebrietate, quia est altera species *Gulae* ut sic, & contradicitur a *Commissatione*; de qua proinde loquendo, fit

45. CONCL. IV. *Ebrietas* est excessus in potu inebriante, causa voluptratis, donec usus rationis admittatur. Ita in re Doctores communiter. Dicitur, *domeus usus rationis* admittatur. Siquidem malitia ebrietatis plena, & perfecta, in eo consistit, quod quis tantum ob voluptam, aut ingluviem, advertenter se privet usu rationis: & quod inuidenter, ac modo innaturali rationem turbando, seque privando proxima potestate utendi ratione ad omnem subitam necessitatem.

46. Et hoc ultimum notanter additur, ad includendum somnum: nam etiam dormiens privatus exigit usum rationis, sed modo naturali ab auctore naturæ instituto, ad virum naturalium conservationem. Similique dormiens non simpliciter exigit privatus usum rationis: quia exitatus a somno, quounque tandem tempore, mox habet proximam pellatatem utendi ratione ad omnem necessitatem: hoc autem fecis sit in plene, ac perfecte ebrio, ut patet.

47. CONCL. V. *Ebrietas plena* & *perfecta*, quia *prædicto* modo usus rationis plene sopitur, est ex genere suo peccatum mortale. Ita omnes Doctores. Ratio est: quia centetur gravis disformitas, magnumque malum, abjecta rationis potestate ad brutorum soliditatem volupatis causa ultra se abjecta. Unde ebrietas inter opera carnis, que excludunt a regno Cœlorum, merito connumeratur, cit. e. s. ad Galat. 5.

48. Dicitur, *Ebrietas plena* & *perfecta*. Nam si quis post potum adhuc discernere potest inter bonum & malum, licet nonnulli phantasias turbata sit, aut sequatur vomitus, lingua titubet, pedes vacillent, oculi cercant duplice, vel dominus gyvari videatur, nondum est plena ebrietas, ideoque tantum peccatum veniale; quamvis ex gravioribus, si deliberate sit commissum. Iesius l. 4. se pof.

Peccatis. & iure c. 3. n. 30. Bonacina diff. ult. in Decalogum qu. 1. p. 2. l. 1. n. 4. &c alii; qui simul pro signo ebrietatis ponunt si quis temulentus non advertit, quid agat, & bonum a malo non discernat; atque sequentie die non meminerit, quid pridie fecerit, dixerit, aut qua ratione dominum veneris; &c. cum alias talium rite meminisse soleat.

49. Ceterum allata Conclusio intelligenda est, cummodo eufrimedebetas sit voluntaria. Et hoc sit, quando quis ebrietatem intendit directe, vel latenter indirecte, nempe tantum bibendo, quantum potest, non curans, an sequatur ebrietas, nece ne; vel quando quis adverterit se inebriandum, si pergit potare; & nihilominus est. Quod si quis non previderit periculum ebrietatis (prout accedit in ebrietate Noe, Gen. 9.) & ignorans fortitudinem potus, vino circumvenitus fuit, aut in auras exiens ventus turbatus, nec hoc pravidit, culpa vacat, saltem mortali.

50. Insuper Conclusio posuit duxata proposito, si ebrietas fiat causa volupたtatis. Nam non esse peccatum, inibiire se ex praescripto Medicorum; si alter sanitas recuperari non possit in casu quoipam extraordinario, tenet Sylvester, Cajetanus, Toletus, Layman, & alii. Siquidem malitia ebrietatis in eo confitit, quod quis sine iusta & gravi causa, tantum ob volupたtum, ateo le ingurgiter, donec usu rationis privetur, ut norat Mafrius diff. 15. Theol. Mor. n. 147. In cuius autem posito adeit nulla causa reparande sanitatis. Et ob eandem rationem non esse peccatum, si quis cogitat bibere intento enle, aliquo intercedens, tenet Leffius, Azorius, Reginaldus, & alii.

51. Queres incidentaliter, an comedentes, & bibentes ob solam volupたtum captandam, peccent venialiter? Ad hoc olim multi Doctori responderunt negative: verum eorum sententia amplius teneri non potest, cum sit novissime reiecta ab Innoc. XI. qui inter alias etiam sequentie Propositionem, ordine 8. damnavit: *Comedere & bibere usque ad satiationem ob solam volupたtum non est peccatum, modo non oblatiudini: quia licet potest appetitus naturalibus suis adibit frui.* Ubi tamen bene notandum est, ob solam voluptaem: nam si quidem sentitur voluptas, verumtamen ob hanc solam quis non concedat, vel bibat, sed ad conservandas valetudines aut restaurandas vires, peccatum nullum committitur; cum hic sit finis a natura intentionis moderatae comedientis.

52. CONCL. VI. Gula merito inter Pecca-

ta Capitalia communiterat; & quod sit mater plurium vitiorum, prout nimium probat, (pro dolor!) ipsa experientia: precipue autem, teste S. Gregorio loc. cit. 31, quinque infelices gigantii Filias, quae sunt, Hebetudo ments, Immoderata luxuria, Multiloquium, Scurrilitas, & Spurcitas.

53. *Hebetudo ments,* seu Stupiditas confitit in eo, quod non posse quis orare, aut alia hujusmodi praefare. Hac fit mortalitatis tunc, quando quis inordinate bibendo, vel comedendo, voluntarie redditur inepitus ad intelligentiam vel praefanda ea, que ad saltem sunt necessaria; vel ad quae ex officio, aut alias sub gravi peccato quis tenteret.

54. *Immoderata;* seu inepita luxuria, hoclaco non quamvis inordinatamente denotat luxuriam, qualis enim peccatum comitari solet; sed eam praecepit, quo moverat ad cantiones obsecrandas, astutus turpes, fatui vel chorreas inbornellas, &c. Et hujusmodi immoderata luxuria fit mortale peccatum, quando est inducita ad confinementum aut delectationem mortalem, vel ad eam ordinatur.

55. Per *Multiloquium* peccatur juxta illud Pr. 10. *In multiloquio non derit peccatum.* Et quidem tunc peccat quis mortaliter per Multiloquium, quando illo uitetur in gravem irreverentiam Dei, aut in tantum eo delectatur, ut paratus sit illud praefere implentioni aliquo praecipi sub culpa mortali obligantis: aliquo vero, ac ex genere suo, est peccatum veniale.

56. *Scurrilitas* idem est, ac jocularitas quedam, proveniens ex defectu rationis, qui sicut non potest cohober exteriorebus gestus. De hac, sicut & de Stultiloquio, si mentio Ephes. 5. ubi etiam Scurrilitas aperte fecerintur a Stultiloquio, dum dicitur: *Aut turpitudine, aut fulteilogium, aut scurrilitas, quia ad rem non pertinet.* Dicit autem Scurrilitas a Stultiloquio, quod Scurrilitas dicat quandam inhomogeneitatem in verbis & gestibus, v.g. Scurrilla dicere, canere, vel alia hujusmodi ad ritum excitantum agere. *Multiloquium* vero confitit in superfluite verborum: quia si proferantur ab eo quae recta ratione, seu iudicio intellectus, Stultiloquum erit. Porro Scurrilitas per se, & secundo scandalo, est peccatum veniale: foret tamen mortale, si fieret causa delectationis veneris.

57. *Spurcitas* tandem seu *Immoderata;* attenditur secundum inordinatum emisionem quacumcumque superfluitatum, specialiter vero quantum ad emissionem feminis: & haec si voluntaria sit, est peccatum mortale. Tantum

tum autem cibi vel potus capere, ut vomitus sequatur, si usus rationis non admatur, per se locundum non videtur peccatum mortale, nisi notat communio, & probabilior Doctorum.

QUESTIO VII.

De Acedia, & Filiabus ejus.

SUMMARIUM.

58. *Acedia, quid?*

59. *Acedia duplicitur accipitur.*

I. Generaliter.

60. II. Specialiter: & qualiter peccatum sit?

61. *Acedia vellet ponitur inter vita capitalia.*

62. *Acedia filia sunt sex, nempe*

63. *Malitia*

64. *Rancor*

65. *Pusillanimitas*

66. *Desperatio*

67. *Torpor, &*

68. *Evagatio mentis. Huc speccat Curiositas, Verboſitas, & Inquietudo.*

58. CONCL. I. Acedia generatim denotat incuriam, negligientiam, & pigritiam quandam, in proposito autem, & prout est septimum peccatum Capitale, Acedia est scilicet tertium rerum spiritualium. Unde directe repugnat effectu Charitatis, quies, gaudere de bono spirituali.

59. Porro Acedia sumitur dupliciter: Primo generaliter, pro omni ratiōne, & torpore animi, bona facere negligens; & hoc modo Acedia non habet rationem specialem virtutis, quia nimis homo Divina consilia, que perfectionis sunt, exequi non audet ex meritorum timore: ut puta, si quis a jejunio, Religione, & hujusmodi virtutibus actibus se subtrahit, ex timore deficiendi. Et hoc ex genere suo est veniale peccatum, nisi ratione voti, aut alia de causa quis sit obligatus ad talia bona opera exequenda.

60. Secundum Acedia sumitur specialiter, seu prout est specialiter virtutem: & confitit in trifitiu de bono Divino, de quo aliquo Charitas gaudet: & hoc modo Acedia ex se, ac ex genere suo, est peccatum mortale, quia directe repugnat Charitati Dei. Priori autem modo, seu generaliter sumpta Acedia, tunc denum est peccatum mortale, cum propter tam committitur opus prohibitum, vel omittitur opus praecipuum lib. mortali.

61. CONCL. II. Acedia prout est trifitia de spirituali bono Divino, ac specialiter virtutem, teste S. Gregorio lib. 31. Moral. Reinhardi Theol. Moral.

c. 31, inter vitia capitalia numeratur, ut propter cum plura alia vitia oriuntur ex ea secundum rationem causa finalis. Nam sicut homines multa operantur propter delectationem, tum ut ipsam consequantur, tum quia ex eius intentu ad aliquid agendum permoveantur: ita etiam propter tributum multa operantur, vel ut ipsam evitent, vel quia eius pondere in aliqua mala agenda prorumpunt.

62. CONCL. III. *Filiae Acedie merito sex enumerantur a S. Gregorio loc. cit. 8c* alii, que sunt Malitia, Rancor, Pusillanimitas, Desperatio, Torpor circa praecepta, ac Evagatio mentis circa ipsa.

63. *Malitia* non sumitur hic, prout est genus omnium vitiorum, sed accipitur specialiter pro ea malitia, quia quis odio habet bona spiritualia, & vellet ea non esse: aut quia ipsam ponit bene fecisse, vel impluisse id, ad quod tendebatur: aut qua contemnit Dei beneficia, v.g. desiderando, ne non sufficiat, aut non agnoscendo Christum, &c. Est autem malitia sic sumpta ex genere suo mortale peccatum.

64. *Rancor* etiam non accipitur hic communiter pro odio; sed pro quadam indignatione contra eos, qui ad spiritualia bona inducunt.

65. *Pusillanimitas* est respectu consiliorum, quia nimis homo Divina consilia, que perfectionis sunt, exequi non audet ex meritorum timore: ut puta, si quis a jejunio, Religione, & hujusmodi virtutibus actibus se subtrahit, ex timore deficiendi. Et hoc ex genere suo est veniale peccatum, nisi ratione voti, aut alia de causa quis sit obligatus ad talia bona opera exequenda.

66. *Desperatio*, intellige, confundenda eterna beatitudinis, est peccatum mortale, quando cum contentu rationis pleno fit, ut est certum.

67. *Torpor* est circa precepta, quando scilicet homo negligit & omittit facere ea, que sunt ex precepto facienda. Alii vero per Torporem intelligent eum, cum bona opera non sunt cum debito fervore.

68. Tandem *Evagatio mentis* est, quia quis is exercitio operum spiritualium evagatur circa illicita, aut latenter impunita. Et haec si fit per cogitationem, disfundentem le ad cognitionem impunitam, dicitur *Curiositas*; si vero per loctionem, dicitur *Verboſitas*: & si per inquietudinem corporis, quando secesserit aliquis per inordinatos membrorum motus vagacitatem indicat mentis, tunc dicitur *Inquietudo*.